

Vēja enerģētika, putni un sikspārņi: ieviešam kārtību izvērtējumos

VES Alsungā.

Foto: R. Lebus

Turpmāk vēja enerģētikas projektu ietekmi uz putniem un sikspārņiem eksperti vērtēs pēc vienotām vadlīnijām.

Minētās vadlīnijas, uzskaišu metodika un riska kartes kā putniem, tā arī sikspārņiem pērn tika sagatavotas Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) Kurzemes reģionālās administrācijas sarūpēta un uzraudzīta un Latvijas Ornitoloģijas biedrības (LOB) vadīta projekta ietvaros. Vadlīniju putnu sadaļu sagatavoja šo rindu autors, bet sikspārņu – Dr.bioloģ. Viesturs Vintulis. Abām sadaļām par pamatu ir izmantotas Eiropā un citviet pasaulē (pamatā ASV un Kanādā) radītas un plaši lietotas vēja enerģētikas projektu izvērtēšanas vadlīnijas un metodikas, kā arī plānošanas un politikas dokumenti, kas balstīti uz pēdējos gadu desmitos veiktiem pētījumiem kā sauszemes, tā jūras vēja parkos, pamatā Eiropā, ASV un Kanādā, arī Austrālijā un Āzijā. Vēl gan jāpagaida, kad visi (nozares eksperti, pašvaldību un valsts institūciju pārstāvji), kam būs sakāms par vadlīniju, uzskaišu metodi-

ku un riska karšu pirmo variantu, būs izteikušies. Pēc tam tās būs jāapstiprina lēmumu pieņēmējiem un, ideālā variantā, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, iesakot šīs vadlīnijas izmantot visiem vēja enerģētikas projektu izvērtētājiem (ekspertiem un dažāda ranga lēmumu radītājiem un pieņēmējiem).

Projekta ietvaros cilvēku un finanšu resursu iespēju robežās tika veikta četru Kurzemes reģionu (Dundagas pacēluma un piekrastes, Rindas–Vēdes, Liepājas un Priekules reģiona) apsekošana, lai precizētu un/vai iegūtu jaunu informāciju par īpaši aizsargājamo putnu un sikspārņu sugu atradnēm.

Putnu sadaļā lielākā uzmanība tika pievērsta dienas plēsīgajiem putniem, kas ļāva izdalīt teritorijas, kurās vēja enerģētikas attīstība varētu būt pretrunā ar īpaši aizsargājamo sugu aizsardzības un saglabāšanas mērķiem. Par pamatu migrējošo putnu koncentrācijas vietu un zemu novietoto pārlidojumu trašu iezīmēšanai riska kartēs izmantoju

senāk ievāktu un uzkrāto informāciju. Visas šīs teritorijas riska kartēs tika izdalītas kā paaugstināta riska zonas, kurās nav rekomendēta vēja enerģētikas attīstība vai arī tā ir pieļaujama izņēmuma gadījumos, ja lēmums nenonāk pretrunā ar putnu aizsardzības interesēm. Proti, otrajā gadījumā šajās paaugstināta riska zonās tiek pieļautas vien nelielas atsevišķas vēja elektro-stacijas (VES) dažu mājsaimniecību elektroapgādei vai, izņēmuma gadījumos, atsevišķas lielākas VES paaugstināta riska zonu perifērijā. Protams, pēc atbilstoša katra vēja enerģētikas projekta izvērtējuma. Atlikušās izvērtējamo teritoriju platības riska kartēs ir iezīmētas kā vēja enerģētikas attīstībai iespējamās zonas ar nosacījumu, ka tajās pirms attīstības projekta uzsākšanas tiek veikta detalizēta ornitoloģiska izpēte ar nolūku identificēt iespējamās konfliktsituācijas un, ja nepieciešams, veikt iespējamus risinājumus ietekmi mazinošu un kompensējošo pasākumu ietvaros. Pēdējie ir aprakstīti vadlīnijās.

Protams, pat detalizēta un rūpīgi izstrādāta riska karte, kas balstīta uz milzīgu datu apjomu, nevar būt absolūts garants tam, ka atsevišķu VES vai vēja parku būvniecība neradīs apdraudējumu putniem, vēl jo vairāk – riska karte, kuras izveidei ir bijis iespējams atvēlēt minimālus cilvēku, laika un finanšu resursus. Tajā pašā laikā arī šāda zināmā mērā stipri nepilnīga riska karte ir ļoti vērtīgs plānošanas instruments, jo pietiekami skaidri ļauj identificēt teritorijas, kur apdraudējumi ligzdojošiem un/vai migrējošiem putniem ir ļoti ticami vai acīmredzami, tādējādi kaut daļēji samazinot riskus.

Sikspārņiem speciāla riska karte projekta ietvaros nav izveidota, taču ir identificēta paaugstināta riska zona, kur vēja enerģētikas attīstība no sikspārņu aizsardzības viedokļa nebūtu pieļaujama, – tā ir aptuveni 1 km plata Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes josla, kas ir mērāma platāka vietās, kur atrodami sekli piejūras ezeri. Riska kartes sagatavošanai ir

Ziemeļu sikspārnis *Eptesicus nilssoni*, kas nosities Vēdes VES, netālu no Ventspils.
Foto: V. Vintulis

Nosities zeltgalvītis pie VES Liepājas apkārtnē.
Foto: D. Krīgens

nepieciešami daudz plašāki finansiāli, darba un laika ietilpīgi pētījumi.

Sikspārņu sadaļā ir veiktas arī bojāgājušo dzīvnieku uzskaites ar kopumā dramatiskiem pirmajiem rezultātiem – atrasto liķu skaits ir gana liels, lai vēja enerģētiku ierindotu sikspārņu nelabvēļu lokā. Tiesa, priecē fakts, ka putnu liķi šajās apsekošanās nav atrasti, kas gan neliecina, ka vēja enerģētiku varētu uzskatīt par labvēlīgu putniem – citās apsekošanās reizēs nedaudz senākā pagātnē rudens migrāciju periodā kāpās uzslietās SIA “Rapsoil” VES pakājē ir atrasts tāds putnu liķu skaits, kas šo nelielo VES var ierindot starp pasaules nāvīgākajām...

Nonieģumā jācer, ka šis darbs būs par pamatu detalizētāku plānošanas

un ietekmju izvērtēšanas instrumentu izstrādei jau tuvākajā nākotnē, kas visām vēja enerģētikas projektu attīstībā un izvērtējumos iesaistītajām personām un institūcijām atvieglos darbu un samazinās konfliktsituācijas. Vismaz uzsākuši šo ceļu esam.

ROLANDS LEBUSS,
rolands.lebuss@lob.lv

Summary

Wind energy, birds and bats: laying down ground rules for ex ante impact assessment /Rolands Lebus/

In 2012, as a result of a project implemented by the Latvian Ornithological Society, guidelines were developed for assessing the

potential impact of wind energy development projects on birds and bats along with a common methodology for accounting for birds and bats. In addition, based on the available data, risk maps for four territories in Kurland region were prepared. The birds' section of the guidelines was developed by the author of this article, Dr. biol. Viesturs Vintulis, a bat researcher. Both sections (on birds and bats) were developed based on existing guidelines and methods for assessing wind energy development projects originally developed and widely applied in Europe and elsewhere in the world (mainly in the USA and Canada) as well as planning & policy documents which have been developed based on studies done during the last decades both on in-land and marine wind energy parks, mainly in Europe, USA and Canada as well as in Australia and Asia. As the next step, it is anticipated that both the guidelines and the methodology will be reviewed and approved by the Latvian Ministry of Environmental Protection and Regional Development.

Kļūdas labojums

Ievietojam labotu diagrammu, kas rāda vēja elektrostaciju un vēja parku ietekmi uz putniem. Tā bija publicēta “Putni dabā” 2010/3–4 numurā (23. lpp; R. Lebus, Vēja elektrostacijas – labās un sliktās). Tehniskas kļūdas dēļ iepriekšējā publikācijā bija nedaudz neprecīzi attēlota diagrammas struktūra, ko šeit labojam.